

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica I. post epiphaniam

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

præsepe Filii sui deduxit. Offeramus ipsi munera, nimirum vitulos labiorum nostrorum, Ose. 14. v. 3. quod placebit Deo super vitulum novellum cornua producentem & ungulas, Pl. 69. v. 32. Deinde hoc modo etiam gratitudinem nostram declarare debemus, ut de bonis nostris ad cultum divinum & sustentationem pauperum aliquid erogemus, Prov. 3. v. 9. Gal. 6. v. 6. Esa. 58. v. 7. Matth. 25. v. 42.

2. *Mystica.* Nam

*Aurum, thus, myrrham Regique Deoq;
hominisq;*

Dona ferunt, ut Poeta canit.

Per aurum notatur fides, i. Pet. 1. v. 7.

1. *Propter pretiositatem*, nam oculi Dei respiciunt fidem, Jer. 5. v. 3.

2. *Propter durabilitatem*, quia sub cruce non labascit, Job. 13. v. 15.

3. *Propter soliditatem*, Pii enim in fide radicati sunt, Col. 1. v. 23.

4. *Propter virtuositatem*, est enim robur animæ nostræ, Rom. 10. v. 11.

Per thus notantur preces, Apoc. 5. v. 8. quia verò externi thuris odor non placet Deo, nisi ei conjunctus sit orationis ardor, Jer. 6. v. 20. videamus ut ex corde contrito preces nostras offeramus, Psal. 51. v. 19.

Per myrrham præfiguratur Carnis mortificatio, Gal. 5. v. 24. sicut enim corpus Christi in sepulchro myrrha unctum fuit, quò etiam in primis Magi, juxta veteres, ob-

latione hujus respexerunt: Ita nos quoque cum Christo mori oportet, Rom. 6. v. 4.

III. *Regressionem.* Ubi notamus

1. *Divinam Providentiam.* Nam in somno acceperunt responsum ne reflecterent ad Herodem. Ita Deus excubat super fidelibus suis ne tyrannorum insidiis illaquerentur, nobis etiam nec cogitantibus nec petentibus, Pl. 121. v. 41. Jer. 31. v. 28.

2. *Viatorum Prudentiam.* Nam aliam viam arripiunt. Unde pulchram allegoriam quidam ex Patribus nectere solent. Oportebat enim, inquit Leo, ut jam in Christum credentes, non per antiquæ conversationis semitas ambularent, sed novam ingressi viam à relictis erroribus abstinerent. Tu fac similiter. Venisti per viam fornicationis, ambula de cætero viam castitatis, venisti per viam avaritiæ, ambula de cætero viam beneficentiæ, &c. Sunt verba Chrysoctomi. Nam qui post conversionem ad immundi mundi volutabra revertitur, porcis similis est, 2. Pet. 2. v. 20. 21. 22. *vid. infr. p. 196.*

3. *Termini evidentiam.* quorsum regressi sint, nempe in regionem suam. Quis igitur credit ipsos Colonia sepultos esse? Mera certè fabula est. In regionem suam reversi sunt, inquit Evangelista. Nos etiam in mundo peregrinamur, videre ne hæreamus, sed cum Monica evolemus ad regionem, quæ nobis in cælo parata est, Phil. 3.

v. 20.

Dominica I. post Epiphaniam

Evangelium Luc. 2. v. 41. ad fin.

H Agg. 2. v. 10. de secundo templo à Zorobabel extructo prædictum fuit, quòd illius gloria major sit futura, quàm vel tabernaculi Mosaici, vel templi Salomonæi, quòd utrumque tamen gloria Domini instar nubis implevit, Ex. 40. v. 34.

1. Reg.

1. Reg. 8. v. 10. Rationem exponit ipse Prophetas, v. 8. & repetit Mal. c. 3. v. 1. quod ad secundum illud templum Messias in propria persona venturus, & longè magis quàm prius templum suâ prædicatione & miraculorum operatione glorificaturus sit. Hoc impletum est in hodierno Evangelio, ubi Christus anno ætatis suæ duodecimo in templo Hierosolymitano audiendo & interrogando doctissimorum Rabbiorum oculos in se convertisse, & divinæ suæ sapientiæ specimen vulgare edidisse legitur.

Nos partiemur Evangelium in tria membra principaliora. Quorum

- I. Est CHRISTI amissio.
- II. Amissi inventio.
- III. Inventi subjectio.

J. J.

EXEGESIS.

C RUX & calamitas pietatis Comes est individuus, ut Siracides testatur cap. 2. vers. 1. & Paulus, 2. Tim. 3. v. 12. Exempla sunt parentes Christi, qui cultui divino vacantes Christum amittunt. Describitur ergò hîc

I. *Occasus*, quæ est parentum Christi religioitas, cujus ardorem singularem declarabant quotannis

1. *Sacra frequentando*. In V. T. Deus tria festa solennia, Paschatos, Pentecostes & tabernaculorum, eo loco, quem ipse elegerat, Hierosolymis scilicet, omnibus masculis quotannis visitanda præceperat, cum primis verò paschatos festum, Levit. 23. v. 5. seqq. Deut. 16. v. 1. seqq. Exod. 23. v. 17. In ea peregrinatione viris sese devotæ fœminæ spontè conjugebant, ut exemplum Mariæ comprobatur in præsentis Evangelio. Nos imitemur, & congressus Ecclesiasticos liben-

ter visitemus. Nam Ecclesia domus Dei est, Esa. 56. vers. 7. ædificata in hunc finem, ut ascendant tribus Domini ad confitendum nomini Domini, Ps. 122. vers. 4. ibi sonant verba vitæ, Joh. 6. v. 68. in quibus salvi erunt omnes qui audiant, & universa domus eorum, Act. 11. v. 14.

2. *Devote perseverando*. Secus faciunt, qui vix prima templi limina veluti canis Nilum aut culinam salutant, & mox sub exordium aut medium Concionis se subducunt, vel si maximè finem concionis expectent, preces tamen & benedictionem sacerdotalem floccipientes quasi astro periciti domum festinant. In hos quadrat illud Davidis Ps. 109. v. 17.

3. *Iesulum apportando*. Erat puer annorum duodecim. Hierosolymæ autem distabant ab oppido Nazareth, ut quidam computant, milliaria viginti, nihilominus ipsum secum deducunt, & hanc itineris molestiam æquo animo ex sancta erga Deum obedientia suscipiunt. Horratur nos suo exemplo, si liberorum nostrorum saluti prospectum velimus, ut statim à primis incunabulis illos ad religionis & pietatis exercitia assuefaciamus, juxta præceptum Domini, Deut. 6. v. 20. Eph. 6. v. 4. Cor hominis à pueritia pravum est, Gen. 6. v. 5. c. 8. v. 21. ideo cum lacte materno pietas liberis instillanda, ut ita per virgam correctionis malitia ista de die in diem eradicetur, quod fecit Abraham, Gen. 18. vers. 19. Tobias senior, Tob. 4. v. 2. Hanna mater Samuelis, 1. Sam. 1. v. 28.

II. *Christi remansio*. Cujus Causæ sunt

1. *Parentum negligentia*. Ignorabant enim & putabant ipsum forsitan esse inter cognatos, vel inter notos, vel in comitatu. Cavenda nobis ista negligentia, liberi enim

F

Dei

Dei donum sunt, Pl. 127. v. 3. & proinde cura ipsorum ante omnia haberi debet, ne tangat nos etiam Christi cominatio, Matth. 18. v. 6.

2. *Divina providentia*, [quæ] latenter ipsum parentibus insciis Hierosolymis remanere voluit, ne isti fortassis disputationi cum legis peritis peragendæ impedimento essent. Propterea liberi hoc non trahant in exemplum, fuit enim aliquid singulare, sed agant cum voluntate & consensu parentum suorum, quicquid agunt, juxta 4. præceptum, Exod. 20. v. 12. Eph. 6. v. 2.

III. *Parentum Christi afflictio*. Postquam enim vident puerum non esse inter cognatos & amicos, dolore & perturbatione animi non exigua percillantur, quæ gravis illa calamitas in primis præfiguratur, quando in spiritualibus tentationibus Christus videtur amissus, ut Job. c. 6. v. 4. c. 10. v. 16. David, Pl. 18. v. 6. Pl. 77. v. 3. & 88. v. 4. experti sunt. Sed cooperatur in bonum diligentibus Deum, Rom. 8. v. 28. & est

1. *Securitatis medicamentum*, ut cum tremore & timore semper in oratione perseverent, & cum Ecclesia quotidie ingeminent: *Führ uns Herr in Versuchung nicht!* / *ic.* Vide Pl. 30. v. 7. seqq. Ergo qui stat videat ne cadat, 1. Cor. 10. v. 12.

2. *Pietatis incitamentum*. Quando enim Deus Ter Opt. Maximus nos ita ducit in infernum, & iræ suæ vehementiam sentire facit, tunc eò melius cognoscere possumus, quid Christus præstiterit, quando nos ex inferno redemit, ne relabamur per impænitentiam, unde nos Christus eduxit per suæ passionis sufficientiam. Nam vexatio dat intellectum, Esa. 28. v. 19.

3. *Impiorum terriculamentum*. Si enim iudicium in domo Dei incipit, quis finis eorum, qui non credunt Evangelio Dei, inquit Petrus 1. c. 4. v. 17.

IV. *Triduanæ inquisitio*. Nam hinc inde discurrunt Parentes Christi, & primò in comitatu ipsum quarunt, postea revertuntur Hierosolymas, & apud cognatos & notos animi sui perturbationem exonerant.

Si Vos quoque, Dilecti, Christum amissistis vel effectivè per impænitentiam, vel privativè per tentationis vehementiam, quærite ipsum cum parentibus ejus

1. *Ferventer*. Aperite quod vos cruciat, amicis, nec clam concoquite, vix enim soli, Eccl. 4. v. 10. vox amici, vox Dei, Prov. 16. v. 24. in primis templum frequentate, & Christum in verbo suo diligenter quærite, Joh. 5. v. 39. Exod. 20. v. 24. ibi pendent mille clypei, & omnis armatura fortium, Cant. 4. v. 4. quam Paulus enumerat, Eph. 6. v. 13.

2. *Dolenter*, precibus nimirum & lachrymis. Fecit hoc David, Pl. 6. v. 4. seqq. 18. v. 7. 77. v. 4. Hiskias, El. 38. v. 14. & 20. Jonas in ventre ceti, c. 2. v. 3. seqq. Paulus, 2. Cor. 12. v. 7. nam propè est Dominus orantibus invocantibus eum, &c. Pl. 145. v. 18.

3. *Indefinenter*. Joseph & Maria per triduum discurrunt, & non cessant dum Christum inveniunt. Ita vos, quando moram facit Dominus, expectate illum, veniens veniet & non tardabit, Hab. 2. v. 3. indefinenter orate, inquit Paulus Eph. 6. v. 18. in star Jacobi, Gen. 32. v. 26. & Cananææ, Matt. 15. v. 24. & viduæ afflictæ, Luc. 18. v. 5. hinc Ecclesia:

Und ob es wåhrt bis in die Nacht! / *ic.*
& iterum:

Ob sichs antieß! als wolt er nicht! / *ic.*

De Secundo.

Sequitur pars altera de Jesuli inventione, Subi notanda venit

1. *Loci specificatio*, ubi sit inventus, nimirum in templo. Si igitur Christum invenire velitis,

velis, non inter cognatos & amicos Dei, id est, inter sanctos aut sanctorum imagines, sepulchra, reliquias, &c. more Pontificiorum querendus est; non etiam querendus est inter comessantes & compotantes, in cauponis & lupanaribus, sed in templo, ubi verbum ejus pure docetur, & Sacramenta juxta ipsius institutionem & tenorem administrantur, ibi sedet in medio, Matt. 18. v. 20. nam qui vos audit, me audit, inquit ad discipulos, Luc. 10. v. 16.

2. *Operis tractatio.* Nam *sedit in medio* Doctorum, inquit Evangelista, audivit & interrogavit eos. Quo pacto radios divinæ suæ sapientiæ exercet, & pueris simul omnibus exemplum præbere voluit, quod scholæ & templa amare & intrare, non præterire debeant. Qui enim diligit disciplinam, diligit scientiam, sed qui odit increpationes, insipiens est, Prov. 12. v. 1. Sequantur igitur discipuli hoc exemplum Christi

1. *Attente auscultando.* Si Præceptores aliquid docent & proponunt, non sedeant ut stipites & trunci, sed auscultent, observent, ruminent. Hoc est principium sapientiæ, Prov. 4. v. 7.

2. *Docte interrogando,* quando nimirum aliquid audiunt, quod non statim percipere possunt, interrogare debent Præceptores suos, quinam sit horum vel illorum sensus.

Nam: *Sape rogare, rogata tenere, retenta docere,*

Hæc tria discipulum faciunt superare Magistrum.

Exemplum habes in Apostolis Luc. 8. v. 9. in Eunucho, Act. 8. v. 31. &c.

3. *Nervose respondendo,* quando scilicet solida scientiarum fundamenta jecerunt, non semper in audientium & discentium subselliis hære, sed disputatoriam Cate-

dram etiam conscendere debent. Ita cum Christo proficient sapientia, & studiorum metam laudabiliter assequuntur. Nam manus sedula & laboriosa tandem dominabitur, Prov. 12. v. 24.

3. *Maria expositulatio,* cujus formalia recitat Luc. 4. v. 8. Quam enim nihil quicquam à Christo peccatum erat, tamen Maria officium piæ & fidelis matris præstare voluit, & hoc ipso exemplum dedit omnibus parentibus, ne plus justo liberis indulgeant, sed *ἐν παιδείᾳ*, in disciplina & castigatione educent, Eph. 6. v. 4. Castiga filium, dum emendationis spes est, inquit Salomo Prov. 19. v. 18. & Sirach c. 30. v. 12. flecte cervicem ejus à teneris, vide etiam cap. 7. v. 25. Prov. 22. v. 15. c. 23. v. 13. 14. nam

Blanda Patrum segnes facit indulgentiam natos.

ut exemplum Eli testatur, 1. Sam. 3. & 4.

4. *Christi excusatio,* quæ est

1. *Duriuscula.* Nam quid est, inquit, quod quærivistis me? an nescitis quod oporteat me esse in his quæ sunt Patris mei? Factum igitur hoc speciale degeneres filii in exemplum trahere non possunt nec debent. Nam Christus fuit Deus & homo. Juxta humanitatem *ἀνθρώπος*, juxta divinitatem *ἀμύλωπος*, Ebr. 7. v. 3. Ergo parentum suorum non tantum filius sed etiam Dominus existeret. Secus filii naturales, & proinde sibi dictum putent omnes illud Sir. 3. v. 9. si maledictionem vitare volent Prov. 20. v. 20. Deut. 27. v. 16. Exod. 21. v. 15.

2. *Congrua.* Quia enim duplicem vocationem habebat: alteram inferiorem, secundum quam esse voluit in his quæ matris terrenæ erant, parentibusque obedire, alteram superiorem, quæ esse voluit in his, quæ Patris cœlestis erant, officiumque propheticum,

ad quod missus erat in mundum, publicè docendo & miracula edendo administrare, non immerito responder, se oportere in his esse quæ sunt Patris sui. Idem obseruent liberi terrestres, ut obediant parentibus suis, sed usque ad aras. Amandus enim generator, sed præponendus Creator, inquit Augustinus. Et magis obediendum Deo quam hominibus, Act. 5. v. 29.

3. *Ardna.* Nam parentes Christi verbum hoc non intelligebant, inquit Evangelista. Talia multa inveniuntur in scripturis, quæ captum nostrum transcendunt. Nam naturalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei, 1. Cor. 2. v. 14. interim cum Maria conservemus in corde, à litera clara non recedamus, tunc propter ignorantiam illam non repudiabit nos Christus, sed patienter tolerabit, sicut Apostolos, qui statum regni sui etiam capere non poterant. Nam calamum quassatum non conterit, & linum fumigans non extinguit, Esai. 42. v. 3.

De Tertio.

Restat ut dicamus aliquid de Christi Subjectione, quæ fuit.

1. *Singularis.* Nam Dei filius erat, & sponte se hominibus subiecit, quem angeli ut Dominum honorabant, parentibus obediens factus est, nimirum exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, Phil. 2. v. 7.
2. *Exemplaris,* quam omnes liberi imitati debent, juxta quartum præceptum & dicta Scripturæ, Eph. 6. v. 1. Col. 3. v. 20. Sir. 3. v. 7. qui contra faciunt, maledictionem promerentur, Deut. 27. v. 16. Exod. 21. v. 15.
3. *Salutaris.* Nam propter hanc obedientiam parentibus præstitam crevit
 1. *Sapientia.* Quomodo Christus sapientia creverit bifariam à Doctoribus explica-

tur. Quidam de sapientia habituali, quæ animæ rationalis propria est, intelligunt. Hæc enim sicut in alio homine sancto, suos quoque in Christo progressus habuit. Quidam verò ad statum exinanitionis referunt, & dicunt, fuisse quidem in Christo absconditos omnes thesauros sapientiæ à primo conceptionis momento. Col. 2. v. 3; sed ut pro ambitione protoplastorum satisfaceret, qui sua perfecta sapientia abusi, voluerunt esse sicut Elohim, Gen. 3. v. 5. noluisse ipsum plenariè exerere suam sapientiam, ut potuisset, & in templo specimen dederat, sed occultasse & plenario sapientiæ usu se sponte abdicasse. Hinc civisse dicitur sapientiâ humano more, quia paulatim magis & magis per humanitatem, tanquam per organum sibi appropriatum sapientia divina suam *ἐκπέπειαν* exeruit, ut loquitur Athanasius.

2. *Robore & potentia.* Potuisset se statim in perfecta statura sistere, ut quidem Adam & Eva conditi sunt à Deo; sed voluit more aliorum hominum in utero matris concipi, nasci, & crescere etiam, ut omnem ætatem, infantes & parvulos, & pueros, & juvenes, & seniores per illam similitudinem sanctificaret, ut Irenæus notavit.

3. *Gratiâ & benevolentia,*

1. *In Pola.* Hinc dicitur unicus homo in gratia, Rom. 5. v. 15. & habetur hæc phrasî respectus ad typum Simsonis, Jud. 13. v. 24. sensus ergo est, quod Deus hunc puerum impleverit singularibus Spiritus S. donis, quæ progressu temporis in ipso fuerint aucta. Nam Spiritus S. re quievit super ipso, Esai. 11. v. 1. & quandoque exterius juxta typum Simsonis specimen aliquod produxit, præsertim in miraculis, Joh. 2. v. 11.

2. *In Solo.* Nam propter illam gratiæ diviniæ ubertatem, quæ in Christo habitabat, gratiam quoque apud homines consecutus, & indes gratiosior acceptiorque redditus est, quia ex tyrocinii ab ipso editis plus cum quàm vulgare esse hominem quilibet animadvertere poterat, hinc etiam plenus gratiâ dicitur, Joh. 1.v.14.

Vultis igitur parentes, ut crescant liberi vestri non solum ætate, sed etiam sapientiâ & gratiâ apud Deum & homines, educate

iplos in timore Domini, quæ sapientiæ initium est, Pl. 111. v.10. ablegate eos in templum, cum primis ad audiendas Conciones Catecheticas, quæ potissimum in commodum juventutis instituuntur, & cum lacte materno, quantum fieri potest pietatem ipsis instillate, quæ promissionem habet hujus & futuræ vitæ, 1. Tim. 4. v.8. tunc certè Pater cælestis, Deus erit vester & seminis vestri, ut Abrahamo promisit, Gen. 17. v.7.

Dominica II. post Epiphaniam.

Evangelium Joh. 2. v. 1-12.

Posteriori Reg. 2. v. 19. Viri civitatis Jericho ita alloquuntur Elisæum: Ecce habitatio civitatis hujus optima est, sicut tu ipse Domine perspicis, sed aquæ pessimæ, sunt, & terra sterilis. Ille jubet afferri phialam novam cum sale, & egressus ad fontem aquarum, misit in illum sal, & ait: Hæc dicit Dominus Sanavi aquas has, & non erit ultra in eis mors neque sterilitas. Sanatæ ergo sunt aquæ, usque in hanc diem, juxta verbum Elisæi quod locutus est.

Conjugium, dilecti, Civitati Jericho non ineptè comparatur. Nam jucundum est in hoc statu vivere, sed aqua crucis amara querelam interdum & lamentationem causat upud conjuges- hæc enim carni non sapit. Proinde ad cælestem Elisæum Christum Jesum confugiendum est, qui sale consolationis aquas hæc dulcorare potest, ut comprobavit in hodierno Evangelio, quod in tres partes dividimus, describitur enim

I. Nuptialis festivitatis.

II. Suborta calamitas.

III. Christi opitulantis benignitas.

J. J.

EXEGESIS.

Dux sunt nuptiæ maximè illustres: Priores in Paradiso Deus ipse celebravit, cum Adamum & Evam copularet, nam ut Poeta canit:

Pro thalamo paradisi erat, mundusque dabatur in dotem.

Posteriores celebratæ sunt in Cana Galilææ, quas Christus ipse præsentia & primo suo miraculo decoravit. Notatur autem in Evangelio prælecto

1. Tempus, quando factæ sint illæ nuptiæ, nimirum die tertio, Quinam sit ille tertius dies exactè non constat. Si tamen harmoniam Evangelistarum spectemus, opinio illorum, qui tertium à colloquio cum Nathanaele habito diem hîc existimant, tutiss-

F 3

1362